Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi
LAUSUNTO

Kirjeen nro
171 F1

Asian nro
ÅLR 2021/8612
ÅLR 2021/8787

Päiväys
15.10.2021

Viite
VM087:00/2021

Yhteyshenkilö
Lakimies Thomas Löfwenhierta

Valtiovarainvaliokunta
Verojaosto
Eduskunta
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Perustuslakivaliokunta
Eduskunta
PeV@eduskunta.fi

Asia

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto pyysi 8.10.2021 lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta (jäljempänä poikkeuslaki). Perustuslakivaliokunta pyysi lausuntoa samasta esityksestä 13.10.2021.

Esityksessä ehdotetaan poikkeuslakia muutettavaksi siten, että yksityishenkilöiden tilaamien lehtien maahantuonnille muualta Suomesta tai muista Euroopan unionin jäsenvaltioista Ahvenanmaan maakuntaan luotaisiin yksinkertaistettu ja kevennetty menettely, joka poikkeaa normaalista lehtikohtaisesta menettelystä. Menettelyä sovellettaisiin myös sanoma- ja aikakausilehtiin, joita tuodaan Ahvenanmaalta muualle Suomeen.

Lainsäädäntövalta

Verotuksen osalta lainsäädäntövalta on jaettu Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan kesken. Arvonlisävero on välillinen vero, ja välilliset verot kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 36 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan (1144/1991).

Ahvenanmaan maakunta kuuluu EU:n tullialueeseen, mutta Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehtyyn sopimukseen (SopS 103/1994) liitetyn pöytäkirjan N:o 2 (niin sanottu Ahvenanmaan pöytäkirja) mukaan Ahvenanmaa ei kuulu EU:n arvonlisäveroalueeseen. Sen takia Ahvenanmaan ja Suomen sekä muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä on arvonlisäveroraja. Siten arvonlisäverodirektiiviä ja niin sanottuja

etämyyntidirektiivejä ei sovelleta Ahvenanmaalla. Poikkeuslailla Suomen arvonlisäverolaista tehdään sellainen, että sitä tietyin poikkeuksin voidaan soveltaa Ahvenanmaalla.

Maakunnan hallituksen näkemykset

Yleistä ehdotuksesta

Arvonlisäverolainsäädäntöön 1.7.2021 tehdyillä muutoksilla EU:n etämyyntidirektiivit liitettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja siten poistettiin myös maahantuonnin verovapaus enintään 22 euron arvoisilta tavaralähetyksiltä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kaikista maahantuotavista sanoma- ja aikakausilehdistä on maksettava arvonlisäveroa. Muutoksen myötä myös jokaisesta yksittäisestä sanoma- ja aikakausilehdestä on tehtävä tulli-ilmoitus.

Maakunnan hallitus on edelleen samaa mieltä kuin viimeksi eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle 4.3.2021 antamassaan lausunnossa (ÅLR 2021/1747), eli että kaikkia vähäarvoisia lähetyksiä, mutta ainakin sanoma- ja aikakausilehtien maahantuontia, koskeva poikkeus olisi ollut syytä säilyttää poikkeuslaissa. Koska arvonlisäverodirektiiviä ja etämyyntidirektiivejä ei sovelleta Ahvenanmaalle suuntautuvaan maahantuontiin, ja koska Ahvenanmaa ei kuulu EU:n arvonlisäveroalueeseen, kaikkia Ahvenanmaalle tuotavia vähäarvoisia lähetyksiä koskevan poikkeuksen säilyttäminen poikkeuslaissa olisi ollut mahdollista. Sellainen sääntely on täysin mahdollista sovellettavan EU-sääntelyn mukaan, ja Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 36 kohdan mukaan asia on eduskunnan päätettävissä, koska sääntely kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Se helpottaisi kaikkien ahvenanmaalaisten yksityishenkilöiden, organisaatioiden, kuljetusliikkeiden ja erityisesti kirjastojen tilannetta. Se myös keventäisi hallinnollista taakkaa ja pienentäisi merkittävästi asianomaisille viranomaisille aiheutuvia kustannuksia.

Maakunnan hallitus toteaa, että Tulli antoi 30.6.2021 kevennettyä menettelyä koskevia ohjeita, jotka vastaavat nyt hallituksen esityksessä kuvattua menettelyä, joka olisi tarkoitus vahvistaa tällä lakiehdotuksella. Maakunnan hallitus suhtautuu kriittisesti siihen, että Ahvenanmaalle tuotavia vähäarvoisia lähetyksiä koskevan poikkeuksen voimassaolo lakkaa. Maakunnan hallituksen mielestä asiaankuuluvan lainsäädännön ja ohjeistuksen olisi pitänyt olla valmiina hyvissä ajoin ennen 1.7.2021. Nyt syntyneestä tilanteesta on aiheutunut paljon epävarmuutta, kun uuden sääntelyn edellyttämiä valmisteluja ei ole voitu tehdä.

Yksityiskohtaiset näkemykset ehdotuksesta

Aluksi todettakoon, että esitysehdotuksessa viitataan Ahvenanmaan maakunnan hallituksen jo vuonna 2014 esittämään kantaan, jonka mukaan ahvenanmaalaisilla

yksityishenkilöillä on erityinen tarve tilata ruotsinkielisiä sanoma- ja aikakausilehtiä. Maakunnan hallitus korostaa tässä yhteydessä, että kyseinen kanta on edelleen voimassa, erityisesti Ahvenanmaan tilanteen osalta sekä ottaen huomioon Suomen ja Ruotsin 27.6.1921 solmiman Ahvenanmaan sopimuksen 1 kohdan, joka koskee Suomen velvollisuutta taata Ahvenanmaan väestölle sen ruotsin kielen ja kulttuurin sekä paikallisten perinteiden säilyttäminen.

Lisäksi maakunnan hallitus katsoo, että ehdotus näyttää koskevan ainoastaan kevennetyn menettelyn soveltamista luonnollisiin henkilöihin. Näyttää olevan niin, että tulli-ilmoituksen tekemistä kaikista yksittäisistä lähetyksistä vaaditaan edelleen niissä tapauksissa, joissa oikeushenkilö ja erityisesti esimerkiksi kirjasto tuo Ahvenanmaalle sanoma- ja aikakausilehtiä muualta Suomesta tai muista EU:n jäsenvaltioista. Erityisesti sanomalehtien maahantuonnin osalta tästä aiheutuu paljon lisätöitä niitä tilaaville oikeushenkilöille ja kirjastoille. Maakunnan hallitus korostaa myös, että sanoma- ja aikakausilehtien viivästymättömän toimituksen varmistamiseksi on ratkaisevan tärkeää, että sanoma- ja aikakausilehtien tulli-ilmoitusmenettely on sama riippumatta siitä, onko vastaanottaja yksityishenkilö vai yritys.
Siksi on äärimmäisen tärkeää, että kevennettyä menettelyä voidaan soveltaa myös oikeushenkilöihin riippumatta siitä, ovatko ne arvonlisäverovelvollisia vai eivät. Jos kevennettyä menettelyä ei sovelleta oikeushenkilöihin, hallinnollisesta taakasta ja siihen liittyvistä lisäkustannuksista tulee suhteettoman suuria. Tämä todennäköisesti johtaa siihen, että monet oikeushenkilöt ja kirjastot lopettavat esimerkiksi ruotsinkielisiä sanoma- ja aikakausilehtiä koskevat tilauksensa, mikä rajoittaa niiden tarjontaa Ahvenanmaan väestölle ja vaikeuttaa ruotsin kielen, kulttuurin ja paikallisten perinteiden säilyttämistä. Ruotsinkielisten sanoma- ja aikakausilehtien määrän vähentyminen heikentää myös Ahvenanmaan yleissivistystä.

Esityksessä todetaan, että asiakaskohtaisen neuvonnan tarve pysyy alkuvaiheessa suhteellisen suurena myös kevennettyä menettelyä sovellettaessa. Tämä johtuu siitä, että tulli-ilmoituksen tekeminen on uusi asia suurelle osalle sanoma- ja aikakausilehtien tilaajista. Neuvonnan tarve ei vähene, vaikka tulli-ilmoitusten määrä väheneekin. Maakunnan hallitus korostaa tässä yhteydessä, että Ahvenanmaan itsehallintolain 36 ja 38 §:stä seuraa, että neuvontaa on annettava ruotsiksi. Jo nyt esimerkiksi valtakunnan viranomaisten neuvontachat-toiminnoissa on puutteita, kun ruotsinkielistä palvelua ei ole saatavilla. Konkreettisia esimerkkejä tästä ovat OmaVeron ja tulorekisterin chat-toiminnot.

Maakunnan hallitus suhtautuu kuitenkin myönteisesti siihen, että kevennettyä menettelyä on tarkoitus soveltaa sanoma- ja aikakausilehtien maahantuontiin sekä muualta Suomesta että muista EU:n jäsenvaltioista. Lakiehdotuksesta ja kevennetystä menettelystä huolimatta asia on kuitenkin niin, että ahvenanmaalaiset kuluttajat asetetaan käytännössä paljon hankalampaan asemaan kuin muut suomalaiset kuluttajat, kun aikakausilehtilähetyksistä on tehtävä tulli-ilmoitus. Kuten eduskunnan

perustuslakivaliokunta on jo aiemmin todennut, ahvenanmaalaiset kuluttajat tilaavat suhteellisesti muita suomalaisia enemmän aikakausilehtiä valtakunnasta, Ruotsista ja muista maista. Perustuslakivaliokunta on jo todennut myös, että sanoma- ja aikakausilehtitilausten vähenemiseen mahdollisesti johtavilla toimenpiteillä on vaikutusta erityisesti Ahvenanmaan maakuntaan, ja että tällainen seuraus olisi valitettava Ahvenanmaan erityisaseman ja kielellisten oikeuksien kannalta. Tällainen kielteinen vaikutus ei ole ongelmaton myöskään sananvapauden kannalta. Siksi perustuslakivaliokunta katsoi, että Ahvenanmaan maakunnan osalta oli perusteltua miettiä muita ratkaisuja, ja että Ahvenanmaan maakuntaa koskevaan poikkeavaan ratkaisuun ei valiokunnan mielestä sisältyisi merkittäviä yhdenvertaisuusongelmia ottaen huomioon lainsäätäjän laaja harkintamarginaali yhdenvertaisuuskysymyksissä (ks. PeVL 19/2014 vp).

Maakunnan hallitus viittaa myös valtiovarainvaliokunnan mietintöihin 45/1996 vp ja 9/1997 vp, joissa korostetaan sujuvien ja joustavien verorajaa koskevien ratkaisujen tärkeyttä.

Yhteenvetona maakunnan hallitus katsoo edelleen, että paras ratkaisu olisi ollut Ahvenanmaalle tuotavien vähäarvoisen lähetysten verovapaan maahantuonnin alarajan säilyttäminen erityisesti sanoma- ja aikakausilehtien osalta esimerkiksi poikkeuslain 8 a §:ssä. Jos verovapaus ei ole mahdollinen, poikkeuslakiehdotuksen 22 a §:n mukainen luonnollisten henkilöiden toimesta tapahtuvaa sanoma- ja aikakusilehtien maahantuontia koskeva kevennetty menettely on laajennettava koskemaan kaikkia oikeushenkilöitä riippumatta siitä, ovatko ne arvonlisäverovelvollisia vai eivät.

Maakunnan hallitus huomauttaa lopuksi, että uusi sähköinen tullausjärjestelmä (UTU), joka otettiin käyttöön yritysten välisessä myynnissä 1.9.2021, on kasvattanut sekä ahvenanmaalaisten että valtakunnassa toimivien yritysten hallinnollista taakkaa Ahvenanmaan ja valtakunnan välillä käytävän kaupan osalta. Yritysten mukaan on myös epävarmuutta siitä, mitä vaatimuksia lainsäädäntö niille asettaa. Maakunnan hallitus on puolestaan tehnyt aloitteen yhteisen työryhmän perustamisesta, jossa olisi edustus valtiovarainministeriöstä, verohallinnosta, tullista, suomalaisista yrityksistä, Ahvenanmaan maakunnan hallituksesta, Ålands näringsliv -yrittäjäjärjestöstä ja Ahvenanmaan Postista. Lisäksi maakunnan hallitus on ehdottanut selvityksen tekemistä siitä, miten muun muassa yhteisilmoituksia ja ilmoituksen määräaikojen pidentämistä koskevia kevennyksiä voitaisiin tehdä nykyisen sääntelyn puitteissa. Vaikka se ei suoranaisesti liitykään nyt käsiteltävänä olevaan asiaan, maakunnan hallitus haluaa kiinnittää asianomaisten valiokuntien huomiota myös tähän problematiikkaan.

Ministeri Roger Höglund

Lakimies Thomas Löfwenhierta

TIEDOKSI Ahvenanmaan maakuntapäivät, Itsehallintopoliittinen lautakunta, info@lagtinget.ax
Valtiovarainministeri Annika Saarikko, annika.saarikko@vm.fi
Ahvenanmaan asioista vastaava ministeri Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@om.fi
Kansanedustaja Mats Löfström, mats.lofstrom@eduskunta.fi
Valtiovarainministeriö, vero-osasto, Ismo.Maenpaa@gov.fi
Tulli, Antti.Hastbacka@tulli.fi
Verohallinto, jonas.jalava@vero.fi